

ETNOGRAFSKI MUZEJ

Z a d a r

Direktor: prof. Olga O r š i ć.

Kratko vrijeme nakon Oslobođenja, već u jesen 1945. god. osnovan je Narodni muzej u Zadru sa tri odjela, među kojima je bio i etnografski. Bazu tadanjeg etnografskog odjela činila je mala privatna zbirka tadanjeg njezinog upravitelja Dušana Jurkovića, koja je sastojala od vezenih fragmenata tekstila, drvenih rukotvorina i nešto starinskog obiteljskog oružja. Sav je materijal bio uglavnom sa područja Bukovice i Ravnih Kotara.

Kad su god.1950. završeni konzervatorski radovi na zgradi bivše Velike Straže na Narodnom trgu, uređena je njezina unutrašnjost za potrebe muzeja i 1.V.1950. god. otvoren je ovdje za javnost uređeni etnografski odjel pod imenom "Etnografska zbirka Narodnog muzeja u Zadru". Kako ova zbirka nije posjedovala dovoljno materijala za izlaganje, to je Etnografski muzej u Zagrebu posudio izvjesni materijal i sudjelovao kod uređenja zbirke i time omogućio njegovo ostvarenje. Izvanrednom pomoći i razumjevanjem NOG-a Zagra, muzej je kompletirao svoje zbirke tako da je već u jesen 1951.god.muzej ponovno uređen sa vlastitim zbirkama.

Od god.1952. etnografska zbirka djeluje kao samostalni Etnografski muzej sa potrebnim stručnim personalom.

Već pri samom osnutku muzeja bila mu je jasno odredjena zadaća - proučavanje, sabiranje i izlaganje materijala koji će ilustrirati život i kulturu stanovništva Sjeverne Dalmacije, koje je stoljećima vezalo za Zadar, kao svoj ekonomski, politički i kulturni centar. - Područje djelovanja ovog muzeja seže od Karlobaga, preko velebitskog Podgorja, Bukovice, Ravnih Kotara, dopire do Krke. Ovo područje ima svoje etnografske karakteristike u dinarskoj zoni sa pretežno stočarskim, sekundarno zemljoradničkim stanovništvom, zatim zona ..... primorja sa otocima od Raba i Paga do Murtera sa mediteranskim gospodarstvom, pretežno ribarstvom. Osobito je etnografski važno područje ukrštavanja ovih zona.

Kroz par godina kada muzej je svojim zbirkama sakupio, što otkupom što poklonima, znatan materijal. Iz male, neznatne etnografske zbirke razvio se ovaj muzej u bogatu i značajnu naučnu ustanovu. Od akutnih problema s kojima se borio ovaj muzej, ostao je još jedino - prostori. U skučenom prostoru u koji je mogla biti smještena mala zbirka nema mogućnosti postići jedan veliki muzej sa cijelom zbirkom koju Etnografski muzej treba da skupi. Prema regulacionom planu ovaj muzej treba da dodje u zgradu "Stare bolnice" u Zadru, u kojoj bi bilo dovoljno prostora za razvoj ove ustanove.

Etnografski muzej u Zadru, po svom značenju, obzirom na područje djelovanja koje je toliko puta stavljeno u prijeporan položaj, koje ima važan opći, politički i kulturni značaj, već je i stoga ustanova od .....

U muzejskim zbirkama prema sakupljenom materijalu mogu se očitati konture većih grupa materijala, koji će jednog dana sačinjavati posebne zbirke. Tako je najbrojnije zastupana zbirka tekstila, kompletnih nošnja obje etnografske zone i gotovo svih varijanata i prelaz-

nih tipova, između obje zone. Već danas muzej broji oko 20 kompletni nošnja. Zbirke filigranskog srebra i zlatnog nakita, zatim zbirka oružja, pa drvorezbarskih predmeta, pokazuju značajne varijante b obilje motiva pojedinih zona.

Pored tipične nošnje dinarske Bukovice, zatim nošnja iz Ravnih Kotara te paške ženske nošnje kao tipičnog predstavnika mediteranskog ..... napose treba istaći nekoliko značajnih varijanata s područja gdje se oba elementa, dinarski i mediteranski, međusobno isprepliću. Tako je mediteranska nošnja Novigrada kao i oaze u moru dinarskih elemenata posebni primjerak, nadalje nošnje biogradskog primorja sa svečanim ruhom žena i djevojaka, dokaz je ne samo profinjenog ispreplitanja obaju elemenata, nego i opipljivi dokaz negda ranijeg sviloveza na teritoriju Ravnih Kotara i zadarskih otoka. Nadalje pred samim vratima Zadra, u Diklu, iako već stoljećima naseljeni iz dinarskog zaledja na morskoj obali zadržali su t.zv. "kotarsku carzu" - dinarsku nošnju - u kojoj se u ornamentici i profinjenosti ipak osjeća nesumnjivi mediteranski uticaj. Značajne su našnje iz okolice Obrovca, t.zv. "kolonaška nošnja" sa tipičnim "skerletnim jačermama i koporanima", s ukrasima jedinstvenim na teritoriju cijele Dalmacije. Muzej posjeduje i nakit sa prsiju muških haljetaka - t.zv. "toke", koje su svojom patiniranom pozlatom na srebru, tehnikom izradbe i čistom funkcijom dekora nesumnjivo, rad domaćih zadarskih zlatara krajem XVIII. i početkom XIX.stoljeća.

Muzejska knjižnica raspolaže sa oko 400 svezaka stručne literature, dok fototeka ~~ka~~ broji nešto preko 200 snimaka.

Statistički podaci: Posjeta u muzeju bilo je u vremenu od 1950-1954. ukupno 24.000 posjetilaca. Krediti za muzej iznosili su u tom razdoblju 5,502.000.- din.

Prof. Dr. Anđelko Bauer
V/1955.